

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حسابداری زیست محیطی *environmental accounting*

* استاد محترم: جناب آقای دکتر حمیدیان *

تهیه و تنظیم:

زینب درویشی

سحر سرخه

مقدمه:

همگام با رشد اقتصادی فشار بر سیستم های طبیعی و منابع کره زمین شدت میگیرد مدیران واحد تجاری تحت فشار فزاینده ای هستند تا نه تنها باید هزینه های عملیاتی را کاهش دهند بلکه باید تاثیرات زیست محیطی حاصل از فعالیت های عملیاتی خود را نیز به حداقل برسانند. این اعمال فشارها از طرف گروه هایی نظیر سهامداران ، دولت ، رسانه های گروهی ، مصرف کنندگان ، سرمایه گذاران و سایر سازمانها اعمال می شود.

شرکت ها برای کاهش تاثیرات زیست محیطی فعالیت های عملیاتی خود چاره ای به جز این ندارند که در عصر حاضر باتوجه به وجود برخی از محدودیتهای زیست محیطی به ویژه در تجارت جهانی و تنگ شدن عرصه رقابت ، به ناچار بعضی شرکتهای انتفاعی از یک سو برای رفع این محدودیتها و دستیابی ب سازمانها درآمدهای بیشتر و یا کسب محبوبیت تجاری ، مجبور به تحمل هزینه های زیست محیطی بوده و ازسوی دیگر برای ارزیابی مثبت عملکرد خاص حفاظت ازمحیط زیست ، ناچار به کاهش هزینه های مزبور هستند.

برای مدیریت بر هزینه های زیست محیطی اولین نیاز لزوم شناسایی آنها است و همین طور هزینه یابی محیطی فعالیتی است که می تواند موجب افزایش ارزش شرکت گردد.

استاندارد بین المللی ایزو سری 14000 یک سیستم کنترل مدیریتی است که عملکرد زیست محیطی شرکت را به گونه ای تعریف می کند که نیازمندیهای این استاندارد را پوشش دهد و درمجموع برای این هدف است که شرکت بتواند فرایندها ، ارتباطات و فعالیتهای خود را بدون ضرر به محیط زیست به انجام برساند. برخی شرکتهای تجاری ایرانی ازجمله شرکتهای فعال در بورس اوراق بهادار تهران ، به ایجاد سیستم مدیریت زیست محیطی اقدام کرده و اگرچه در این راستا هزینه های واقعی به شرکت تحمیل می شود ، لیکن در مقابل هزینه ها ، منافع و ارزش افزوده ای را به دنبال خواهد داشت. باتوجه به مشکل عدم وجود اطلاعات حسابداری با صحت و دقت بیشتر در شرکتهایی که در کنار فعالیت اصلی خود ، فعالیتهای زیست محیطی را هم مدیریت می کنند ، ضرورت وجود یک سیستم هزینه یابی مناسب احساس می شود.

در حال حاضر نگرش تازه ای نسبت به آثار زیست محیطی ناشی از فعالیت صنعتی موسسات انتفاعی بروز کرده است که این موضوع نگاه موسسات انتفاعی را از طراحی محصول و فرایندها تا خدمات پس از فروش دچار تغییرات عمده ای کرده است. این در حالی است که ارزش واقعی منابع طبیعی از جمله هوا، زمین، آب و غیره که برای تولید محصولات مختلف صرف می شود، در بهای تمام شده محصولات تولیدی به درستی منعکس نمی شود و صنایع سبز علی رغم تحمل هزینه های محیطی داخلی نسبت به صنایع غیر سبز مشابه، محصولات با کاربرد یکسان تولید می کنند. از این رو مدیریت نه تنها در خصوص کارآیی و اثربخشی فعالیت موسسه تحت سرپرستی خود مسئول است بلکه در مقابل هر آنچه که در قبال فعالیت انتفاعی، درمورد مشکلات محیطی بروز می کند، نیز مسئول است. یک واحد انتفاعی در کنار مسئولیتهای اقتصادی ناچار است مسئولیت محیطی و یا اجتماعی را نیز بپذیرد. اطلاعات مربوط به هزینه های زیست محیطی را نیز در حساب ها و تصمیمات خود وارد کنند.

حسابداری محیط زیست چیست ؟

حسابداری محیط زیست شاخه های از حسابداری است که به جمع آوری اطلاعات هزینه های زیست محیطی و به کارگیری این اطلاعات در انجام محاسبات مربوط به قیمت تمام شده کالاها و خدمات می پردازد.

حسابداری محیط زیست مجموعه فعالیتهای است که با افزایش در توان سیستم های حسابداری (سنتی) موجب می گردد تا آثار ناشی از آلودگی و تخریب محیط زیست ، شناسایی ، اندازه گیری و گزارش گردد.

هدف حسابداری زیست محیطی فراهم آوردن اطلاعاتی است که برای ارزیابی عملکرد ، تصمیم گیری ، کنترل و گزارشگری به مدیران یاری رساند.

تاریخچه حسابداری محیط زیست:

دهه هفتاد میلادی زمان شروع اولیه طرح مباحث حسابداری محیط زیست می باشد در آن زمان شرکتهای صنعتی با مفهوم گزارشگری بدهیهای زیست محیطی روبرو شدند. شرکتهای مزبور در ابتدا تمایلی به افشای زیانهای وارده به محیط زیست در صورتهای مالی خود نداشتند، اما بر اثر مرور زمان و افزایش میزان خسارتهای شرکتها ناگزیر به رعایت این مسائل شدند. در سال 1975 هیئت تدوین استانداردهای حسابداری نشریه شماره 5 را تحت عنوان حسابداری رویدادهای احتمالی، جهت کمک به شناسایی این وضعیت منتشر کرد که بر اساس آن می بایست خسارتهای احتمالی به محیط زیست در صورتهای مالی گزارش شود. بدهیهای جبران خسارتهای وارده به محیط زیست به عنوان زیان احتمالی شناخته می شد، اما به دلیل مشکلات آینده که در برآورد میزان این زیانها وجود داشت هیچ شرکتی به درستی از رهنمود مزبور پیروی نمی کرد.

بنابراین نیاز به تدوین رهنمود جدیدی احساس می شد.

در سال 1976 ، تفسیر شماره (14) توسط هیئت تدوین استانداردهای حسابداری تحت عنوان برآورد مبلغ زیان منتشر شد ولی هیچ اظهار نظری در مورد به تاخیر انداختن ثبت هزینه های زیست محیطی نکرد. در نهایت قانون حفاظت و بازیافت منابع محیط زیست در سال 1976 و قانون جامع مسئولیت ، غرامت و بدهی محیط زیست در سال 1980 میلادی تصویب شد.

همچنین در سال 1990 میلادی ، هیئت تدوین استانداردهای حسابداری نشریه شماره (8 – 90) تحت عنوان سرمایه ای کردن هزینه های آلودگی محیط زیست را منتشر کرد در این راستا می شد به این نتیجه رسید که مخارج بدهیهای محیط زیست باید بر اساس طرحی مشخص جهت کاهش آلودگی تعیین شود

دلایل سودمندی حسابداری زیست محیطی

هزینه ها و عملکرد زیست محیطی شرکت به دلایل زیر بذل توجه خاص مدیریت هستند:

1- بسیاری از هزینه های محیط زیست را میتوان با استفاده از تصمیم گیری های تجاری بهتر ، سرمایه گذاری در فن آوری های سازگارتر با زیست محیطی (صنایع سبز) و طراحی دوباره فرآیندها و محصولات تولیدی به طور قابل ملاحظه ای کاهش داد و یا اصلاً آنها را حذف کرد ، زیرا برخی از این هزینه ها ممکن است هیچ ارزش افزوده ای برای سیستم یا محصول ایجاد نکنند.

2- مدیریت بهتر هزینه های زیست محیطی میتواند عملکرد زیست محیطی شرکت را نیز بهبود بخشیده و (از طریق کاهش آلودگی و حفظ سلامت عمومی) مزایای قابل ملاحظه ای را برای جامعه به همراه داشته باشد

3- درک درست هزینه های زیست محیطی و اطلاع از عملکرد زیست محیطی فرآیندها و محصولات تولیدی می تواند بهایابی درست و صحیح و همچنین قیمت گذاری محصولات را بهبود بخشیده و به شرکت ها در طراحی فرآیندها و محصولات سازگارتر با زیست محیطی یاری رساند

4- ثابت شده است با توجه به فرآیندها و محصولات تولیدی منطبق با شرایط زیست محیطی بهتر، مزایای رقابتی برای محصولات شرکت در میان مشتریان ایجاد می کند.

معانی متفاوت حسابداری محیط زیست اصطلاحات حسابداری زیست محیطی سه معنی مجزا دارد:

انواع حسابداری محیط زیست	موضوع مورد توجه	کاربران
حسابداری درآمد ملی (اقتصاد کلان)	یک ملت یا یک قوم	برون سازمانی
حسابداری مالی (اقتصاد خرد)	شرکت	برون سازمانی
حسابداری مدیریت (اقتصاد خرد)	شرکت، بخش، محصول، خط تولید، سیستم تولیدی	درون سازمانی

حسابداری درآمد ملی

حسابداری درآمد ملی مقیاسی از اقتصاد کلان است و می تواند اطلاعاتی در مورد اندازه ، کیفیت و ارزش منابع مصرف شده ملت و یا یک قوم برای هر دو گروه قابل تجدید و غیر قابل تجدید ارائه کند. نکات قابل توجه در حسابداری درآمد ملی زیست محیطی :

بعضی از کالاهای زیست محیطی اگرچه ایجاد کننده ارزش افزوده اقتصادی می باشند اما در بازار مورد داد و ستد قرار نمی گیرند . هیزم جمع آوری شده از جنگل برای سوخت ، ماهی صید شده از طبیعت برای مصرف در گیاهان دارویی مثال هایی از این قبیل کالا ها هستند .

ارزش واقعی منابع طبیعی از قبیل هوا ، زمین ، آب و... مورد استفاده در تولید محصولات ، در بهای تمام شده محصولات و خدمات تولیدی به درستی منعکس نمی شود . (مجله حسابداری — شماره 185-186)

حسابداری مالی زیست محیطی :

حسابداری مالی شرکت را قادر می سازد تا گزارش های مالی را برای استفاده کنندگان برون سازمانی از قبیل : سرمایه گذاران ، اعتبار دهندگان و تهیه نمایند . مبنای تهیه این گزارشات مالی " اصول پذیرفته شده حسابداری " (GAAP) است .

حسابداری مالی زیست محیطی الزاماتی را جهت افشای بدهی ها و هزینه های زیست محیطی مقرر کرده است .

حسابداری مدیریت

حسابداری مدیریت فرآیند شناسایی ، گردآوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات برای اهداف درون سازمانی مثل :

برنامه ریزی ، ارزیابی عملکرد و مقاصد کنترلی به کار برده می شود.

برخلاف حسابداری مالی که متاثر از اصول پذیرفته شده حسابداری است حسابداری مدیریت براساس نیاز و هدف بکارگیری آن در شرکت های مختلف متفاوت است.

تعریف حسابداری مدیریت زیست محیطی از دید اتحادیه بین المللی حسابداری :

- حسابداری مدیریت زیست محیطی یک تعریف پذیرفته شده جهانی ندارد .
- "حسابداری مدیریت زیست محیطی ، به معنی مدیریت زیست محیطی و عملکرد اقتصادی از طریق اجرا و توسعه سیستم ها و روش های مناسب مربوط به زیست محیطی است.
- حسابداری مدیریت زیست محیطی معمولاً شامل : هزینه یابی چرخه عمر ، ارزیابی سود ها و برنامه های راهبردی برای مدیریت زیست محیطی می شود " .

تعریف حسابداری مدیریت زیست محیطی از دید "سازمان ملل"

EMA

به طور گسترده ای به شناسایی ، جمع آوری ، تجزیه تحلیل و استفاده از هر دو نوع اطلاعات زیر
برای تصمیم گیری داخلی می پردازد :

اطلاعات فیزیکی : جریانهای مثل انرژی ، آب ، مواد (مثل ضایعات)

اطلاعات پولی : بهای تمام شده ، درآمدها و ذخایر مرتبط با محیط زیست .

دلایل تاکید حسابداری مدیریت زیست محیطی بر اطلاعات فیزیکی :

استفاده از انرژی ، آب و مواد اولیه باعث تولید ضایعات و مواد دفعی می شود که مستقیماً اثرات زیادی بر محیط زیست می گذارد .

خدمات حسابداری مدیریت زیست محیطی:

خدماتی که حسابداری مدیریت زیست محیطی به مدیران در جهت تصمیمات داخلی شرکت ارائه می کند بشرح ذیل است:

خدمات اصلی :

طراحی محصول

طراحی فرآیند تولید

ارزیابی عملکرد

سرمایه گذاری در دارایی های ثابت

کنترل هزینه ها

مدیریت ضایعات

سایر خدمات شامل :

مکان یابی تاسیسات

خرید

مدیریت ریسک و بدهی

طراحی برنامه های راهبردی

انتخاب عرضه کنندگان

توصیه برنامه زیست محیطی

انجام سرمایه گذاری

تخصیص هزینه ها

ترکیب محصول

قیمت گذاری محصول

گسترش کارخانه

هزینه های زیست محیطی:

واژه بهای زیست محیطی حداقل به 2 جنبه مهم اشاره دارد:

1- هزینه هایی که به طور مستقیم فعالیت های مالی شرکت را تحت تاثیر قرار میدهند. این هزینه ها ، هزینه های داخلی نامیده می شود.

2- هزینه های منحصر به فرد زیست محیطی که شرکت ها مسئول آن نیستند و هیچ پیامد اقتصادی مستقیمی برای فعالیت های مالی شرکت ندارند این هزینه ها ، هزینه های اجتماعی نامیده می شوند.

هزینه هایی که به خاطر رعایت قوانین و مقررات زیست محیطی بر شرکت تحمیل می شوند به طور مشخص هزینه های زیست محیطی محسوب می شوند.

هزینه های دیگر مانند هزینه های شرکت برای اصلاح و بهبود کیفیت محیط زیست ، هزینه های مرتبط با تجهیزات کنترل آلودگی محیط زیست ، جرائم و مجازات ها به علت عدم رعایت قوانین و مقررات زیست محیطی نیز به طور مسلم هزینه زیست محیطی محسوب می شوند.

- چگونگی تعریف شرکت از هزینه های زیست محیطی به این موضوع بستگی دارد که می خواهد از این اطلاعات در چه زمینه ای (تسهیم هزینه ها ، بودجه بندی سرمایه ای ، طراحی محصول و فرآیند تولید و یا دیگر تصمیم های مدیریتی) استفاده کند.

همچنین به میزان و وسعت این کاربرد نیز بستگی دارد.

سیستم حسابداری نوعا هزینه ها را به عناوین زیر طبقه بندی می کند:

1. مواد و دستمزد مستقیم

2. سربار کارخانه

3. توزیع و فروش

4. عمومی و اداری

5. تحقیق و توسعه

هزینه های زیست محیطی در شرکت های مختلف ممکن است در یکی یا در همه این طبقات جای گیرند.

برای اینکه هزینه های زیست محیطی هنگام گرفتن تصمیم های مدیریتی بهتر مدنظر قرار گیرند آنها را به دو دسته تقسیم می کنند:

1. هزینه های زیست محیطی که به طور کلی و عمومی مورد توجه مدیریت قرار می گیرند و اصطلاحاً به آنها هزینه های مستقیم یا عادی گفته می شود. هزینه های ایجاد شده بر اثر استفاده از مواد خام ، آب ، برق ، سوخت و...

2. هزینه های زیست محیطی که ممکن است مبهم باشند به خاطر تسهیم نادرست آنها به مراکز هزینه و یا به سادگی از آنها چشم پوشی شود به این هزینه ها اصطلاحاً هزینه های مخفی و یا کمتر مشهود گفته می شود.)

هزینه های بالقوه پنهان:

هزینه های زیست محیطی اولیه

هزینه هایی هستند که قبل از شروع فرآیند تولید و یا بکارگیری تجهیزات روی می دهند. این هزینه ها شامل هزینه های مربوط به طراحی محصولات و فرآیندهای تولیدی که از نظر زیست محیطی بهتر باشند و یا ارزیابی گزینه های مربوط به تجهیزات کنترل آلودگی و... باشند

-هزینه های الزامی یا قانونی

هزینه هایی هستند که به خاطر پذیرفتن قوانین و مقررات دولتی مربوط به زیست محیطی به شرکت تحمیل می شوند.

-هزینه های زیست محیطی اختیاری

هزینه هایی هستند که وقوع آنها در واحد اقتصادی به خاطر رعایت الزامات قانونی زیست محیطی نیست بلکه خود واحد اقتصادی برای اصلاح زیست محیطی و یا افزایش اعتبار زیست محیطی شرکت در میان مشتریان ، آنها را متحمل می شود. به دلیل اینکه اغلب شرکت ها به طور سنتی هزینه های زیست محیطی قانونی و اختیاری را به عنوان سربار تلقی می کنند در نتیجه این هزینه ها معمولاً هنگام گرفتن تصمیمات تجاری و عملیاتی مورد توجه مناسب مدیران قرار نمی گیرند.

هزینه های احتمالی

هزینه های جرائم نقض مقررات زیست محیطی و هزینه های ناشی از پیامدهای غیر منتظره ، نمونه هایی از هزینه های احتمالی هستند .

این هزینه ها تحت عنوان بدهی های احتمالی شناسایی می شوند.

در شرایط موجود ناتوانی در شناسایی این هزینه ها موجب شده است که نتوان هزینه های مزبور را در سیستم حسابداری مدیریت و تصمیم گیری های آتی مورد توجه قرارداد.

نحوه برخورد با هزینه های محیط زیست

هزینه های محیط زیست در این تحقیق شامل موارد زیر است:

1. هزینه های اقدامات زیست محیطی

2. زیان های محیط زیست

هزینه های زیست محیطی یک دوره معین ممکن است در نتیجه مخارج جاری یا مورد انتظار آینده یک دارایی یا خدمت ایجاد شده باشد

یادر نتیجه دارایی یا خدمت نباشد که زیان محسوب می شود.

در صورتی که هزینه های زیست محیطی ناشی از تغییر در برآورد باشد مطابق با استانداردهای مربوط به تغییر در برآورد با آن برخورد می شود.

اگر هزینه ای که به تازگی شناسایی شده تغییر در برآورد نباشد بررسی منافع اقتصادی مخارج با توجه به اینکه در چه دوره ای منفعت داشته ضروری است.

هزینه های محیط زیست که برای دوره قبل در نظر گرفته می شوند:

هزینه های زیست محیطی شناسایی شده در دوره جاری که برای پاکسازی یا پرداخت جریمه تحمل شده است ممکن است به خاطر خسارت به محیط زیست در دوره یا دوره های قبل باشد.

پس این هزینه باید برای دوره یا دوره های قبل در نظر گرفته شود.

هزینه های محیط زیست که برای دوره جاری در نظر گرفته می شود:

هزینه های محیط زیست که به طور مستقیم یا غیر مستقیم با منافع دوره جاری مرتبط هستند باید در دوره جاری هزینه شوند.
این هزینه شامل موارد زیر است:

وقوع ضایعات محصولات

هزینه خسارت ضایعات واگذاری

هزینه های پاکسازی مرتبط با فعالیت های عملیاتی جاری

فعالیت های مستمر رعایت اقدامات و حساب رسی محیط زیست

هزینه های محیط زیست که در دوره های آینده هزینه می گردند:

هزینه های محیط زیست که دارای منافع اقتصادی آینده مورد انتظار هستند به عنوان هزینه های انتقالی یا سرمایه ای تلقی می شوند.

بر این اساس هزینه های زیست محیطی که در طول ساخت یا توسعه یک دارایی واقع می شوند و دارای منافع اقتصادی آینده هستند سرمایه ای تلقی می گردند.

شناسایی هزینه ها و زیان های فعالیت های محیط زیست

مخارج آینده محیط زیست را می توان به دو گروه تقسیم کرد:
هزینه هایی که انتظار می رود واقع گردند
و آنهایی که ممکن است واقع شوند

مخارج آینده مورد انتظار به دو گروه تقسیم می شوند:
آنهایی که به مبادلات و رویدادهای گذشته مربوط می شوند و به عنوان بدهی شناسایی می شوند.
مخارجی که به مبادلات و رویدادهای آینده مربوط می شوند همانند مخارجی که برخاسته از تعهدات هستند تا فرارسیدن دوره وقوع مبادلات شناسایی نمی شوند.

تغییر در برآورد مخارج محیط زیست

مجموع بدهی های برآوردی برای مخارج محیط زیست ممکن است به دلایل زیر تغییر کند:

1. به خاطر قوانین و مقررات قدیم

2. به خاطر قوانین و مقررات جدید در رابطه با خسارت های محیط زیست که در دوره قبل واقع شده است.

اثر تغییر در برآورد های حسابداری باید به صورت زیر محاسبه شود:

در دوره تغییر- اگر تغییر تنها بر نتایج مالی آن دوره تاثیر می گذارد.

استفاده برای دوره تغییر و دوره آینده- در صورتی که تغییر در نتایج مالی دوره جاری و آینده تاثیرگذار باشد.

تعهدات

مخارج آینده محیط زیست مورد انتظار مرتبط با رویدادها و مبادلات آینده را می توان به صورت زیر تقسیم کرد:

الف) مخارجی که دارای منافع آینده مورد انتظار هستند

و

ب) مخارجی که منفعت آینده مورد انتظار ندارند.

در حالت اول مخارج بندرت در صورت های مالی قبل از زمان وقوع شناسایی می شوند اما گاهی در صورت های مالی افشا می گردند (مثلا برخی تعهدات قراردادی افشا می شوند).

در حالت دوم در حقیقت زیان های آینده مورد انتظار است که نحوه برخورد با آن به صورت زیر است.

شناسایی زیان های زیست محیطی آینده

برخی از شرایط ثبت زیان های آینده مرتبط با مبادلات با رویدادهای آینده به شرح زیر است:
-زمانی که قرارداد فعلی جهت خرید آینده مواد منجر به زیان های آینده می گردد بخشی از زیان برای دوره جاری در نظر گرفته می شود.

-زمانی که زیان آینده براساس یک قرارداد ساخت درازمدت مورد انتظار است بخشی از آن زیان برای دوره جاری در نظر گرفته می شود.

کاربرد های مختلف حسابداری زیست محیطی:

حسابداری زیست محیطی می تواند

کاربرد های گوناگونی در "هزینه یابی" و "تصمیمات سرمایه گذاری" و "طراحی برنامه های راهبردی" داشته باشد.

کاربردهای حسابداری زیست محیطی در هزینه یابی

مهمترین عامل مورد بررسی در هزینه یابی محصول ، " هزینه یابی " صحیح آن است

در بیشتر موارد محصولات مختلف به شکل های متفاوت تولید می شوند و هر فرایند تولیدی هزینه زیست محیطی مربوط به خود را دارد.

در شرایطی که نتوان هزینه های زیست محیطی را به نحو مطلوب تخصیص داد ، بین محصولات تولیدی نوعی " یارانه متقاطع " حادث خواهد شد .

به عنوان مثال کارخانه ای با دو فرایند تولیدی الف و ب را در نظر بگیرید که تعداد نفرات و ساعات کاریکسانی را برای هر گروه محصول به کار می برد .

اما فرایند تولید الف مواد شیمیایی زیان آور استفاده می کند ، در حالی که در فرایند تولیدی ب چنین شرایطی وجود ندارد .

در حالت بکارگیری فرایند تولیدی الف کارخانه به طرق ذیل متحمل هزینه های زیست محیطی ناشی از کاربرد مواد شیمیایی زیان آور می گردد :

❖ شناسایی و خرید مواد شیمیایی که شامل ارزیابی برگه های مختلف اطلاعات ایمنی مواد نیز می شود .

❖ طراحی فرآیندی جهت به حداقل رساندن تماس کارگران با مواد شیمیایی

❖ جابجایی و انتقال مواد شیمیایی

❖ بازرسی ، گزارش و دریافت مجوز طبق قوانین

❖ انبار داری و منهدم کردن مواد شیمیایی

❖ آموزش کارکنان جهت حمل مواد و واکنش های اضطراری کارکنان

علاوه بر هزینه های فوق ممکن است هزینه های نا مشهودی چون تیرگی چهره واحد تجاری نزد افکار عمومی و ناتوانی در انجام الزامات کیفی نیز وجود داشته باشد .

اگر تمام این هزینه ها به عنوان هزینه های سربار تلقی و بر مبنای ساعات کار و یا حجم تولید به فرآیند های تولیدی الف و ب تخصیص یابند ، محصولاتی که بوسیله فرآیندهای تولیدی ب تولید شده اند ، همانند یارانه ای برای محصولات تولید شده بوسیله فرآیند تولیدی الف عمل می کنند.

به عبارت دیگر می توان گفت که سیستم سنتی هزینه یابی ، فرایند تولیدی ب را پرهزینه تر و فرایند تولیدی الف را کم هزینه تر از واقعیت نشان می دهد .

استفاده از سیستم سنتی هزینه یابی باعث هزینه یابی نادرست و قیمت گذاری نامناسب و در نتیجه شرایط نامساعد رقابتی می گردد و از طرف دیگر هزینه یابی دقیق می تواند موسسه را در شرایط مناسب رقابتی قرار دهد . (مجله حسابداری – شماره 185)

نمودار شماره 3

مراحل تسهیم هزینه های زیست محیطی از طریق سیستم صنعتی نمودار شماره 4

مراحل تسهیم هزینه های زیست محیطی

- ❖ تعیین مقیاس و چهارچوب مناسب برای این هزینه ها
- ❖ مشخص کردن هزینه های زیست محیطی
- ❖ مشخص کردن مقدار این هزینه ها
- ❖ تسهیم هزینه های زیست محیطی به فرایند ها و محصولات محرک هزینه های مزبور (مجله حسابداری- شماره 186)

کاربرد های حسابداری زیست محیطی در تصمیمات سرمایه گذاری

از آنجا که هزینه های زیست محیطی اغلب ، بخش عمده ای از هزینه های عملیاتی و سرمایه ای واحد تجاری را در بر می گیرد ، لذا آن دسته از واحد های تجاری که بتوانند این هزینه ها را کاهش دهند از بازده مالی قابل ملاحظه ای برخوردارند .

یکی از کاربردهای خاص حسابداری زیست محیطی برای تحلیل های سرمایه گذاری " ارزیابی هزینه کل " است .

این روش ارزیابی بوسیله سرمایه گذاران بویژه سرمایه گذاران محیط زیست جهت ارزیابی دقیق تر سود آوری بالقوه سرمایه گذاری های انجام شده مورد استفاده قرار می گیرد .

4 عنصر اساسی روش "ارزیابی هزینه کل" که باعث ارائه اطلاعات مفیدتر نسبت به دیگر مدل های متداول ارزیابی ارائه شده است عبارتند از:

- ❖ ارائه صورت جامع تری از هزینه ها که شامل هزینه های غیر مستقیم و نا مشهود نیز می باشد .
- ❖ تخصیص مطلوب هزینه هایی که معمولاً به حساب های سربار تسهیم می شوند یا بر مبنای محرک هزینه نامناسب تخصیص داده شده یا اینکه اصلاً تخصیص پیدا نکرده اند .
- ❖ ارزیابی پروژه های بلند مدت به منظور کسب منافع بیشتر از سرمایه گذاری که معمولاً بعد از طی یک دوره زمانی 2 الی 3 ساله قابل بازیافت می باشد .
- ❖ شاخص های سودآوری که ارزش زمانی پول را در نظر می گیرند .
- ❖ نکته : این مدل ، سودآوری پروژه را حتمی نمی کند بلکه شفافیت ، وضوح و دقت بیشتری را برای تصمیم گیری در انجام سرمایه گذاری ها ایجاد می کند

کاربرد حسابداری زیست محیطی در طراحی برنامه های راهبردی :

سود بالقوه به طور قابل ملاحظه ای می تواند از طریق هزینه های زیست محیطی و چگونگی مدیریت این هزینه ها تحت تاثیر قرار گیرد .

از این رو ، حسابداری ، محیط زیست را عنصر راهبردی موفقیت بلند مدت واحد تجاری قلمداد می کنند .

بسیاری از مشتریان بطور فزاینده ای خواهان الزامات کیفی بوده و عملکرد زیست محیطی نیز جزء جدایی ناپذیر این الزامات محسوب می شود .

شرکت های تولید کننده محصولات معدنی ، بازارهای سودمند را در تولید کالاهای " سبز " یافته اند که مشتریان کالاها معتقدند بطور قطع می توانند کیفیت زیست محیطی کالاها را از طریق تصمیمات خود تحت تاثیر قرار دهد .

اما در ایران ،

شرکت ها با مفاهیم حسابداری زیست محیطی ، آشنایی کافی
نداشته و صرفا به وضع قوانین و مقررات زیست محیطی
پرداخت شده است . (مجله حسابدار – شماره 185)

نتیجه گیری

امروزه بسیاری از شرکتها با مسائل زیست محیطی روبرو هستند و در جستجوی شیوه ای مناسب جهت گزارش و افشای اطلاعات برای عموم مردم می باشند.

مسئله آلودگی محیط زیست به عنوان یکی از معضلات جامعه بشری امروز، در ایران به قدری شدت یافته که پایتخت آن به عنوان یکی از آلوده ترین شهرهای جهان شناخته شده است.

این موضوع لزوم به کارگیری حسابداری زیست محیطی را به عنوان تلاشی در جهت حفاظت از محیط زیست توجیه میکند . در صورت استقرار نظام مطلوب حسابداری زیست محیطی در کشور ، حسابداران می توانند بازوی قدرتمندی برای دولت در ارتباط با کنترل های اقتصادی و مالی باشند..

- در این راستا مجامع حرفه ای ذیصلاح باید کار تدوین و تنظیم ضوابط حرفه ای به ویژه استانداردهای حسابداری زیست محیطی را به عهده گیرند تا از این طریق شرکت ها ملزم به رعایت رویه های مصوب باشند.

- دولت نیز از طریق اصلاح قوانین موجود ، تصویب قوانین جدید و وضع مجازات های قانونی برای شرکت های آلوده کننده محیط زیست ، می تواند موجبات کاهش آلودگی را فراهم سازد و در نهایت متولیان مسائل زیست محیطی نیز باید به فکر نهادینه کردن فرهنگ رعایت مقررات زیست محیطی در جامعه باشند

منابع

1. کتاب اقتصاد محیط زیست و منابع طبیعی ، راجر پرمن ، یوما ، جیمز مک گیل ری ، ترجمه ؛ حمیدرضا ارباب ، نشر نی 1996
2. نصیر زاده ، فرزانه ، حسابداری زیست محیطی ، حسابدار ، شماره 183 ، صفحه 24.
- 3 - شاه ویسی ، فرهاد ، حسابداری محیط زیست: هزینه ها و کاربردها در تصمیم گیری ، حسابدار ، شماره 185 ، صفحه 31.
- 4 - سجادی ، سید حسین ، حسابداری زیست محیطی ، حسابدار ، شماره 186 ، صفحه 19.

